

TEAM BOTNIA OY

YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMISYHTIÖ
BUSINESS DEVELOPMENT COMPANY

TORNIOHAPARANDA

TORNION KAUPUNGIN ELINKEINO-OHJELMA 2019-2021

Käsittely/Hyväksyntä

Team Botnia Oy /Hallitus 19.12.2018

Tornion kaupunginhallitus 21.1.2019 §

Sisällys

<u>1. JOHDANTO</u>	3
<u>2. ELINKEINO-OHJELMAN TARKOITUS</u>	4
<u>3. ELINKEINORAKENTEEN TUNNUSLUKUJA TORNIOSSA</u>	7
<u>4. ELINKEINO-OHJELMA 2019-2021</u>	12
<u>4.1 ELINVOIMAISET YRITYKSET</u>	12
<u>4.2 MATKAILUVETOVOIMA</u>	14
<u>4.3 SAAVUTETTAVUUS</u>	15
<u>4.4 KAUPUNGIN YRITTÄJÄMYÖNTEISYYS</u>	16
<u>5 ELINKEINO-OHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA</u>	17

1. JOHDANTO

Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 26.2.2018. Tässä yhteydessä yhdeksi toimenpiteeksi asetettiin Tornion elinkeino-ohjelman ajantasaistaminen. Tornion kaupunkistrategiassa on koottu yhteen kaupungin kehittämisen päälinjaukset ja painopisteet valtuustokaudeksi 2017-2021 sekä pitkän aikavälin suuntaviivat vuoteen 2027. Kaupunkistrategiassa linjattujen toimenpiteiden avulla edistetään torniolaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, vahvistetaan kaupungin elinvoimaa vastaamalla toimintaympäristön ajankohtaisiin haasteisiin, kehitetään ja uudistetaan palveluja sekä kaupunkikonsernia. Tornion kaupunkistrategiaa tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Tornion elinkeinoyhtiön Team Botnian hallitus piti elinkeino-ohjelman laatimiseen liittyvän strategiakokouksen 14.8.2018. Strategiapäivän aikana käytiin läpi olemassa oleva elinkeinostrategia, mistä sisällytettiin edelleen ajankohtaisia toimenpiteitä tähän elinkeino-ohjelmaan. Tornion uudesta kaupunkistrategiasta huomioitiin erityisesti Vetovoimainen rajakaupunki –painopiste ja siinä määritetyt tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Huomiota kiinnitettiin myös Haaparannan kaupungin kanssa tehtävään yhteistyöhön elinkeinojen kehittämisessä. Hallituksen strategiapäivässä käytiin läpi myös Team Botnian tämänhetkiset toimintalinjat (yritys- ja työllisyyspalvelut, matkailun kehittäminen, kehittämishankkeet, rajaneuvonta, sijoittumispalvelut, yritystalo), joiden nähtiin olevan tällä hetkellä ajantasaisia ja palvelevan kaupunkistrategiaa. Strategiapäivässä keskityttiin myös määrittämään, millainen kaupunki Tornion tulisi olla yritystoiminnan näkökulmasta. Lopuksi Team Botnian hallitus määritteli elinkeino-ohjelman painopistealueita ja niitä toteuttavia toimenpiteitä. Team Botnian toimisto laati hallituksen strategiapäivän tulosten perusteella luonnoksen elinkeino-ohjelmasta, jota käsiteltiin Team Botnian hallituksessa 18.10.2018. Elinkeino-ohjelmaa on käsitelty myös Tornion kaupungin elinkeinoryhmässä syksyn 2018 kokouksissa, joka yhteen sovittaa kaupungin elinkeinojen kehittämistä ja ohjelman toimeenpanoa. Elinkeino-ohjelma on käsitelty Team Botnia Oy:n hallituksessa 19.12.2018 ja Tornion kaupunginhallituksessa 21.1.2019.

Tornion elinkeino-ohjelma 2019 – 2021 linjaa kaupungin elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämistä ja tahtotilaa. Elinkeino-ohjelman lähtökohtana on:

- olemassa olevan ja uuden yritystoiminnan edelleen kehittäminen, vahvistaminen ja kilpailukyvyyn parantaminen
- panostaminen kaupungin vahvoihin sektoreihin, jotka ovat merkittäviä työpaikkamäärän perusteella
- tulevaisuuden kasvualojen kehittäminen ja vahvistaminen.

2. ELINKEINO-OHJELMAN TARKOITUS

Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 on kaupungin tärkein johtamista ja toimintaa ohjaava strategiatason asiakirja (päästrategia), jossa valtuusto päättää kaupungin toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kaupungin toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kaupunkistrategian mukaisesti. Kaupungin talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan. Torniossa on uuden kaupunkistrategian myötä ainoastaan yksi kaupunkitason strategia (kaupunkistrategia) josta johdettavat suunnitelmat ja ohjelmat ovat kaupunkistrategian toteuttamisohjelmia. Tornion elinkeino-ohjelma on näin ollen yksi kaupunkistrategian toteuttamisohjelmista kuten myös laadittavana oleva ja vuonna 2019 valmistuva Tornion matkailun masterplan.

Tornion elinkeino-ohjelman tarkoituksena on täsmentää kaupunkistrategiassa esitetyt kaupunkitason elinkeinopoliittiset linjaukset ohjelmataso konkreettisiksi tavoitteiksi ja toimenpiteiksi. Tornion elinkeino-ohjelman hyväksyy kaupunginhallitus, joka vastaa kaupungin hallintosäännön 24 §:n 8. kohdan mukaisesti Tornion elinkeino- ja työllisyyspolitiikasta sekä aluekehittämisestä.

Elinkeino-ohjelman toteuttamisvastuu on Tornion kaupungin elinkeinoyhtiön (Team Botnia Oy) lisäksi läpileikkaavasti kaupungin toimialoilla (erityisesti keskushallinto ja tekniset palvelut). Tornion kaupungilla toimii lisäksi joka viikko kokoontuva elinkeinoryhmä, jossa on kattava edustus kaupunkikonsernista. Elinkeinoryhmä valmistelee ja sovittaa yhteen elinkeinopolitiikkaa niiltä osin kuin asioita ei ole tarve viedä luottamushenkilöiden päätettäväksi.

Tornion kaupungin elinkeino-ohjelma toteuttaa Tornion kaupunkistrategiaa, mikä hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 26.2.2018. Kaupunkistrategian strategiset päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet ovat:

1. Vetovoimainen rajakaupunki
2. Toimivat ja uudistuvat palvelut
3. Onnellinen ja osallistuva Torniolainen
4. Toimiva kaupunkikonserni

Tornion kaupunkistrategia 2017–2021

Toiminta-ajatus / kaupungin perustehtävä

Onnellisten asukkaiden, uudistuvien palveluiden ja menestyvien yritysten vetovoimainen rajakaupunki

Visio 2027 / tavoiteltava tulevaisuuskuva

Maailman toimivin rajakaupunki

Strategiset päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet 2017–2021

1 Vetovoimainen rajakaupunki 1. Tornion väkiluku kasvaa 2. Investoinnit lisääntyvät, työpaikkamäärä kasvaa ja työttömyys vähenee 3. Matalaluvunvetovoiman vahvistaminen 4. TornioHaparandan yhteinen ydin-keskusta kasvaa ja kehittyy myönteisesti 5. Myönteinen Tornio-kuva vahvistuu (brändi) 6. Vetovoimaiset ja vaikuttavat koulutuspalvelut 7. Saavutettavuuden parantaminen 8. Toimiva maankäyttöpolitiikka	2 Toimivat ja uudistuvat palvelut 9. Sähköinen asiointi ja itsepalvelut lisääntyvät 10. Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri vahvistuu 11. Julkisten palveluiden tuottavuus, tehokkuus ja vaikuttavuus paranevat 12. Vaihtoehtoiset palveluiden tuottamistavat yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa 13. Kuntarajat ylittävä yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen sekä kehittäminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa 14. Maakunta- ja soterakenneuudistuksen sekä muiden hallinnon uudistusten edellyttämien toimenpiteiden toteutus	3 Onnellinen ja osallistuva torniolainen 15. Kuntalaisten hyvinvointi paranee ja vastuu sekä aktiivisuus omassa hyvinvoinnissa kasvavat 16. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö tukee ja vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia 17. Kuntalaisten yhteisöllisyys ja me-henki vahvistuvat 18. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kotikaupunkinsa asioihin paranevat	4 Toimiva kaupunki-konserni 19. Talouden tasapainottaminen 20. Omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen vahvistaminen 21. Strateginen henkilöstöjohtaminen 22. Johtamisjärjestelmän kehittäminen
---	---	--	---

Toimintaperiaatteet / näin toimimme

Tornion kaupunki toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Jatkuva uudistuminen / asiakaslähtöisyys / avoimuus / turvallisuus

Kuva 1. Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 tiivistelmä.

Elinkeino-ohjelma toteuttaa erityisesti kaupunkistrategiassa asetettuja Vetovoimainen rajakaupunki –päämäärän toimenpiteitä ja tavoitteita. Lisäksi kaupunkistrategiassa on määritelty kaupungin kärkihankkeet, joiden toteuttamisessa elinkeino-ohjelmalla on suuri rooli. Kaupungin kärkihankkeet ovat:

Kuva 2. Tornion kaupungin kärkihankkeet 2017-2021.

Elinkeino-ohjelma viestii eri toimijoille kaupungin elinkeinojen kehittämisen tavoitteista ja toimintatavoista. Se luo myös suuntaviivat kaupungin oman toiminnan kehittämiseksi. Ohjelma toimii ohjaavana dokumenttina Team Botnian Oy:n vuosittaisten toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnassa.

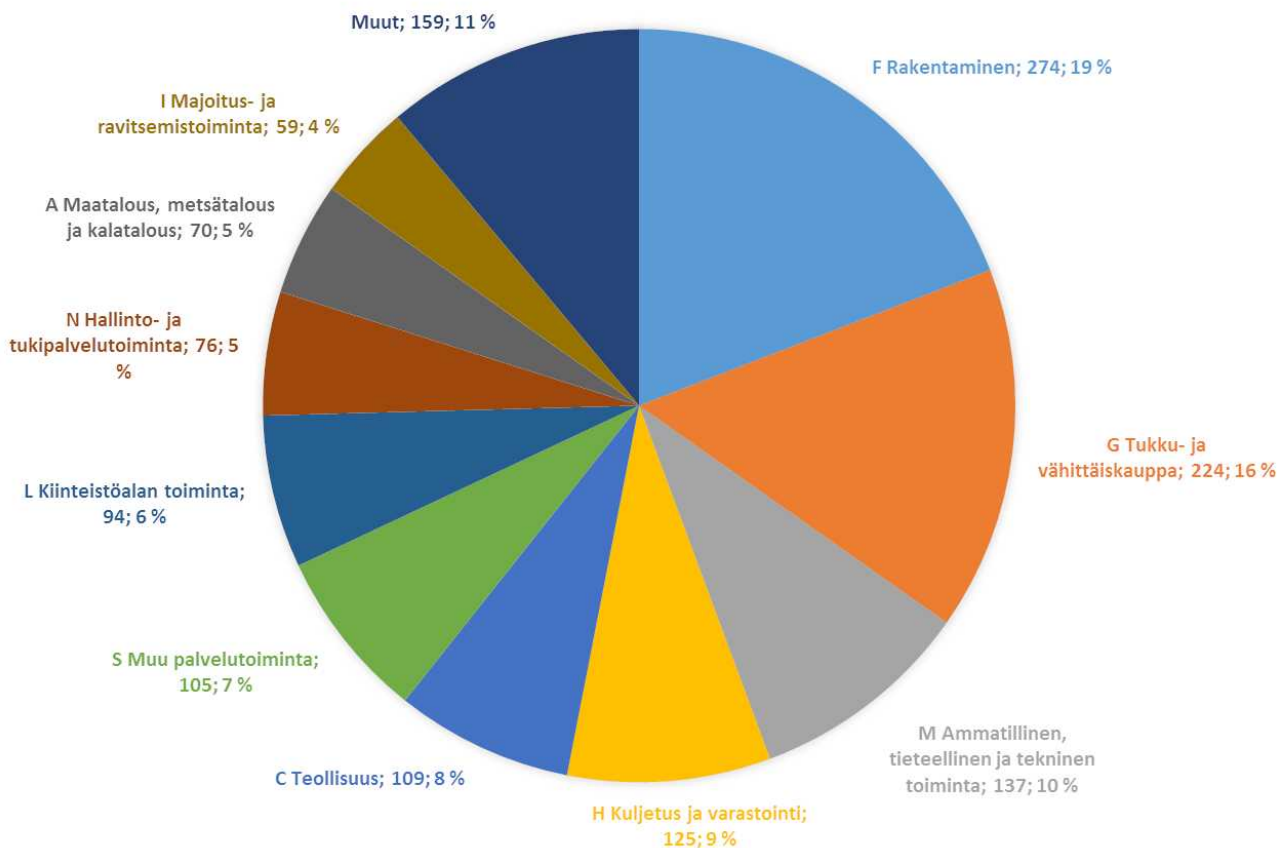
Tornion kaupunki on ollut mukana Kuntaliiton ARTTU 2 –hankkeessa, jossa on tarkasteltu Tornion kaupungin toimintaa myös luottamushenkilöiden näkökulmasta. Kysyttäessä päättäjiltä arviota, mitkä tekijät vaikuttavat Tornion kaupungin toimintaedellytyksiin valtuustokaudella 2017-2021, niin Tornion päättäjien mielestä paikallisella ja alueellisella elinkeinoelämän kehityksellä on suurin vaikutus kaupungin toimintaedellytyksiin tulevaisuudessa. Yrittäjyyttä pidetään kaupungin kasvun ja elinvoiman kannalta tärkeänä voimavarana.

3. ELINKEINORAKENTEN TUNNUSLUKUJA TORNIOSSA

Tornion yrityskanta on pysynyt viime vuosien tasolla samanlaisena, suhteellista muutosta ei ole lukumääräisesti paljon. Vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen yritysmäärä oli täsmälleen sama, kuin vuoden 2013 lopussa, eli 1 432 yritystä.

Suurimpien toimialojen osalta yritysten määrä on hivenen vähentynyt. Yrityskannan pysymiseen samana on vaikuttanut mm. maatalousalan yritysten rekisteröityminen kaupparekisteriin. Lisäksi myös teollisuutta palvelevien yritysten määrä on lisääntynyt.

2018Q1 YRITYSKANTA, LUKUMÄÄRÄ JA % OSUUDET

Taulukko 1: Yrityskanta Torniossa. (Lähde; Tilastokeskus, yrityskanta)

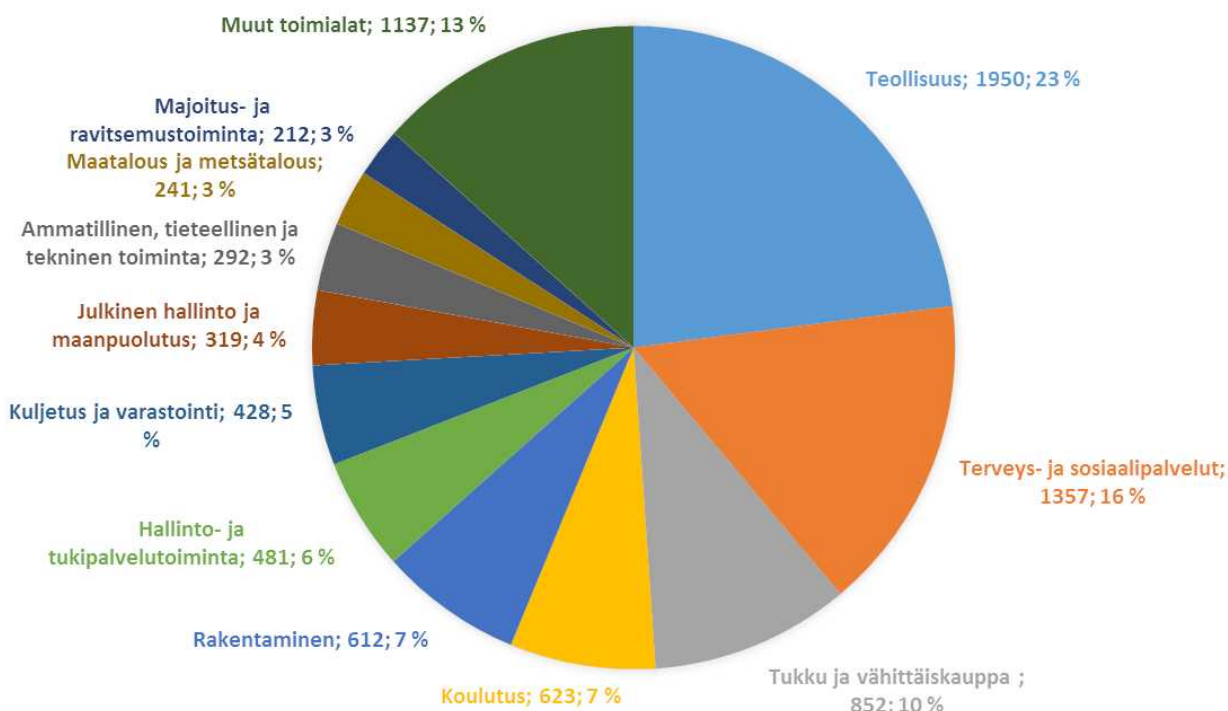
Työpaikoissa on havaittavissa myös sama suuntaus, eli puhtaasti teollisten työpaikkojen määrä on vähentynyt, mutta lukuihin vaikuttaa toimintojen ulkoistaminen ja vuokratyövoiman käyttö, mikä näkyy työpaikkojen lisääntymisenä palvelusektoreissa ja työvoimavälitysfirmojen välityksessä. Myös yritystoiminnan keskittyminen entistä suurempiin yksiköihin näkyy yrityskannan muutoksissa. Teollisuuden sektorilla erityisesti tekstiili- ja vaatetusteollisuuden murros näkyy luvuissa, samoin saha- ja puutavaran teollisuusyritysten määrä on vähentynyt. Tornion teollisuuden vahvin sektori eli metallituotteiden valmistus on edelleen suurin toimiala, vaikka sielläkin toimijoita on vähemmän kuin 5 vuotta aikaisemmin. Toisaalta pk-sektorin yritysten koko on kasvanut samaisella ajanjaksolla. Kaupan osalta murros on väistämätöntä ja suurin muutos on tukkukaupan vähentyminen. Sinänsä sijaintimme rajalla on edesauttanut sitä, että edelleen vähittäiskaupan osuus yrityskannasta on vahvaa. Rakentaminen on ollut laskussa aina viime vuoteen asti, jolloin yrityskanta on taas lähtenyt nousuun. Kiinteistöalan toiminnassa näkyy hienoista nousua.

Työpaikkamäärällä mitattuna teollisuus on edelleen vahvin. Toiseksi suurimmaksi toimialaksi on noussut terveys- ja sosiaalipalvelut. Tässä on kyse myös toimialan murroksesta. Yksityistäminen on tuonut uusia palveluntarjoajia (myös isoja valtakunnallisia toimijoita) alueelle ja työpaikkoja on syntynyt sitä kautta alalle lisää. Ammatillisen koulutuksen muutos ja myös muutoin koulutuksen tiivistyminen on vienyt julkiselta puolelta koulutusalan työpaikkoja yli 100 viimeisen vuoden aikana pelkästään Tornion osalta.

Matkailualan kehittyminen edellisen viisivuotiskauden aikana on ollut positiivista mm. yritysten tekemien kehittämistoimien osalta. Toimijoita on tullut lisää ja isoja investointeja on tehty. Matkailun kasvu näkyy myös työpaikkojen lisääntymisenä viisivuotiskautta tarkasteltaessa. Matkailun kasvu mahdollistaa myös kaupungin tarvitsevan muun kuin teollisuussektorin ja erityisesti naistyöpaikkojen kasvun alueella. Tornion ikärakenteessa näkyy tietyissä ikäluokissa erityisesti naisten osalta poismuutto ja tämä johtunee osittain siitä, että alueella tarvittava työvoima on pääsääntöisesti miesvaltaista. Lisäksi matkailun kehittyminen edesauttaa kaupan alan palveluiden, sekä muiden palveluiden tarpeen kehittymistä alueella.

Yritysten ja työpaikkojen jakautuminen toimialoittain osoittaa, että Tornio on erittäin riippuvainen teollisuuden työpaikoista (23%), vaikka teollisuusyritysten osuus kaikista yrityksistä on vain 8%. Tämä suhde, missä kymmenesosassa kaupungin yrityksiä on lähes neljäsosa sen työpaikoista, ei ole kaupungin elinkeinorakenteen takaiskujen vastaanottokyvyn kannalta paras mahdollinen. Elinkeino-ohjelman tarkoituksena onkin vahvistaa myös muita toimialoja.

SUURIMMAT TYÖLLISTÄJÄT TOIMIALOITTAIN 2016, TYÖPAIKKAMÄÄRÄT % OSUUDET

Taulukko 2: Suurimmat työllistäjät toimialoittain Torniossa. (Lähde: Tilastokeskus, työpaikat)

Tornion yritysperustanta on suhteellisen vahvaa. Tornio vastaa keskimäärin puolesta yritysten nettolisäyksestä koko Meri-Lapin alueelle. Perustettujen yritysten toimialakirjo Torniossa on hyvin laaja. Valtaosassa on taustalla yrittäjän ammattitaito ja osaaminen joltain toimialalta ja lähtökohtana on itsensä työllistäminen. Torniolle on tyypillistä teknisten toimialojen mm. teollisuuspalveluyritysten suhteellisesti korkea määrä. Myös rakennusalalle syntyy Tornioon paljon yrityksiä. Aliedustettuna ovat innovatiiviset alat ja kuluttajatuotteet. Kaupan alan uudet yritykset ovat usein yrittäjävaihdoksia tai verkkokauppoja. Joinakin vuosina nousee trendiaaltoja erityisesti hyvinvointialalla.

TORNIO	2018/10	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Kaupparekisteriin merkityt yritykset	94	104	82	92	90	74	110
Kaupparekisterista poistuneet yritykset	43	40	43	40	48	46	61
Nettoperustanta	51	64	39	52	42	28	49

KOKO ML- SEUTUKUNTA	2018/10	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Kaupparekisteriin merkityt yritykset	200	238	178	201	183	172	238
Kaupparekisterista poistetut yritykset	105	98	109	101	134	105	139
Nettoperustanta	95	140	69	100	49	67	99

OSUUS SEUTUKUNNASTA	2018/10	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Kaupparekisteriin merkityt yritykset	47,0%	43,7%	46,1%	45,8%	49,2%	43,0%	46,2%
Kaupparekisterista poistetut yritykset	41,0%	40,8%	39,4%	39,6%	35,8%	43,8%	43,9%
Nettoperustanta	53,7%	45,7%	56,5%	52,0%	85,7%	41,8%	49,5%

Taulukko 3: Yritysverustanta 2012-2018 Torniossa ja Meri-Lapissa. Lähde: (PRH, rekisteriin merkityt ja poistetut)

Tornion kaupungin väkiluku on ollut vähenevä vuodesta 2012 lähtien. Vuoden 2017 lopussa Tornion kaupungin väkiluku oli 21 928 asukasta ja syyskuun lopussa 2018 21 898 asukasta. Väestö on vähentynyt tammi-syyskuussa 2018 yhteensä 30 asukkaalla, mikä on kuitenkin merkittävästi vähemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana (1-9/2017: -217 as.). Väestön väheneminen on johtunut kuntien välisestä muuttoliikkeestä (-85 as.) ja luonnollinen väestönkasvu on ollut negatiivista (-7 henkilöä). Nettomaahanmuutto on tasapainottanut kokonaistilannetta ollen 62 henkilöä positiivinen. Kuolleisuus ylitti syntyvyyden Torniossa vuonna 2017, mikä kuvastaa väestön ikääntymistä sekä alhaista syntyvyyttä.

TORNIO Väestönmuutos	Tammi-joulukuu 12 kk							9 kk	Tammi-syyskuu 9kk						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Elävänä syntyneet	256	260	218	231	217	201	147		206	194	167	186	166	148	147
Kuolleet	202	188	203	190	190	222	154		152	142	146	149	132	175	154
Luonnollinen väestönlisäys	54	72	15	41	27	-21	-7		54	52	21	37	34	-27	-7
Kuntien välinen tulomuutto	909	831	895	887	856	821	666		720	679	689	682	683	626	666
Kuntien välinen lähtömuutto	1 079	1 092	995	1 106	1 066	1 049	751		863	918	779	859	847	843	751
Kuntien välinen nettomuutto	-170	-261	-100	-219	-210	-228	-85		-143	-239	-90	-177	-164	-217	-85
Nettosiirotolaisuus	62	78	46	47	107	79	62		21	59	1	30	40	27	62
Kokonaisnettomuutto	-108	-183	-54	-172	-103	-149	-23		-122	-180	-89	-147	-124	-190	-23
Kunnan sisäinen muutto	2 545	2 475	2 325	2 721	2 316	2 359	1 932		1 943	1 858	1 690	1 915	1 710	1 901	1 932
Kokonaismuutos	-56	-118	-49	-123	-82	-189	-30		-68	-128	-68	-110	-90	-217	-30
Kokonaismuutos %	-0,2	-0,5	-0,2	-0,6	-0,4	-0,8	-0,1		-0,3	-0,6	-0,3	-0,5	-0,4	-1,0	-0,1
Väkiluku	22 489	22 371	22 322	22 199	22 117	21 928	21 898		22 477	22 361	22 303	22 212	22 109	21 900	21 898
Väkilukutavoite, Tornion TA	22 600	22 500	22 500	22 400	22 330	22 203	22 177								
Tilastokeskus, väestöennuste (-15)	22 609	22 666	22 721	22 772	22 263	22 203	22 177								

Taulukko 4: Tornion kaupungin väestönkehitys 2012-9/2018.

Tornion kaupungin strategisena tavoitteena on kääntää negatiivinen väestönkehitys lähivuosina uudelleen kasvu-uralle. Käytännössä tämä edellyttää, että kuntien välinen negatiivinen maassamuutto tasaantuu tai kääntyy kasvuun ja nettomaahanmuuton taso säilyy selvästi positiivisena. Luonnollinen väestönkasvu on tulevana vuosina todennäköisesti alhainen tai negatiivinen, sillä väestö ikääntyy Torniossa huomattavaa vauhtia ja syntyvyys on vääjäämättä

aiempia vuosia alhaisempaa merkittävästi pienempien ikäluokkien johdosta. Väestön ikääntymisellä on 2020-luvulla suuri vaikutus julkisten palvelujen kysynnän kasvuun erityisesti sosiaali- ja terveyssektorilla. Yritystoiminnalla ja työpaikkojen kasvun määrällä on merkittävä vaikutus väestönkehityksen kääntämiseen kasvu-uralle.

Elinkeino-ohjelman tavoitteena on myös Tornion työllisyysasteen nostaminen. Työllisyysasteella tarkoitetaan 15-64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutta saman ikäisestä väestöstä. Torniossa työllisyysaste on vuosien 2012-2016 aikana ollut seuraava:

Vuosi	2012	2013	2014	2015	2016
Työllisyysaste	64,2	63,4	63,4	64,5	66,1

Taulukko 5: Tornion työllisyysaste. (Lähde: Tilastokeskus, Työllisyysaste)

Torniossa eläkepoistumaan korvaa työvoiman tarve tulee olemaan vuosina 2019-2023 lähes 300 henkilöä, eli työmarkkinoilta eläköityy enemmän henkilöitä, kuin sinne tulee korvaavaa työvoimaa. Tämä muutos mahdollistaa osaltaan työllisyysasteen nousun.

4. ELINKEINO-OHJELMA 2019-2021

Elinkeino-ohjelman strategiset painopisteet ovat laaja-alaisia tavoitekokonaisuuksia, joiden toteuttamiseksi on esitetty kärkitoimenpiteitä erityisesti toteuttamiskauden ensimmäisille vuosille. Näille on määritelty vastuutahot, joiden tehtävänä on koota toteutukseen mukaan tarvittavat muut toimijat. Kärkitoimenpiteitä täsmennetään, konkretisoidaan ja priorisoidaan Team Botnia Oy:n johdolla laadittavalla erillisellä toimenpidesuunnitelmalla vuosittain.

TOIMINTA-AJATUS

Onnellisten asukkaiden, uudistuvien palveluiden ja menestyvien yritysten vetovoimainen rajakaupunki

VISIO 2027

Maailman toimivin rajakaupunki

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

ELINVOIMAISET	MATKAILUVETO-V OIMA	SAAVUTETTAVUUS	KAUPUNGIN YRITTÄJÄMYÖN-TEI SYYS
<ul style="list-style-type: none">• Yritysten investointien, toiminta ja kasvuedellytysten tukeminen• Rajasijainnin hyödyntäminen yrityspalveluissa• Kansainvälistymisen edistäminen• Työpaikkojen määrä kasvaa• Yritysten määrän nettolisäys• Yritysten osaamistarpeisiin reagoiminen	<ul style="list-style-type: none">• Matkailutoimialan liikevaihto, yöpymiset työllistävyys ja yritysmäärä kasvaa ja Tornioon saadaan matkailua tukevia investointeja• Tornion matkailutarjonta kehittyy ja monipuolistuu• Tapahtumatuu-annon ja kaupunkikulttuurin vahvistuminen• Tornion asema vahvistuu konferenssien ja liiketilaisuuksien kohteena	<ul style="list-style-type: none">• Tornio on vahva logistiikan palvelualue ja yhdessä Haaparannan kanssa Pohjois-Skandinavian logistinen keskus• Logistiikka-alan investoinnit, liikevaihto, työllistävyys ja yritysmäärä kasvaa• TEN-T ydinverkkokäytävien hyödyntäminen investoinneissa• Tornion digitaalisen saavutettavuuden parantaminen	<ul style="list-style-type: none">• Kaupungin elinkeinoimago on yrittäjien keskuudessa hyvä• Maankäyttöpoliitiikka ottaa huomioon yritystarpeet• Yritysten välisen yhteistyön edistäminen

4.1 ELINVOIMAISET YRITYKSET

Tämä painopiste luo käytännön edellytykset yrityksille toimia ja kasvaa kannattavasti. Tarjottavien yrityslähtöisten elinkeinopalvelujen kohdistaminen on tärkeää, sillä resurssit ovat niukat ja palveluiden tulee mahdollistaa liiketoiminnan kasvu, kansainvälistyminen ja rajan hyödyntäminen liiketoiminnassa sekä tuotteiden ja palveluiden konseptointi sekä liiketoiminnan terävöittäminen. Tämä strateginen painopiste takaa toiminta- ja kehittämisedellytykset jo toimiville yrityksille ja uusille aloittaville yrityksille. Lisäksi tällä painopisteellä haetaan uutta yritystoimintaa myös tulevaisuuden kasvualoilla, kuten energia, bio- ja kiertotalous (Arctio), digitalisaatio ja tietoliikenne, sekä hyvinvointi-ala.

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	TOTEUTUS
1. Yritysten määrän nettolisäys	<ul style="list-style-type: none"> Yritysten perustamisneuvonta 	<ul style="list-style-type: none"> Perustetut ja lakkautetut yritykset, yrityskanta Neuvotut yritykset 	Team Botnia Oy
2. Yritysten investointien, toiminta- ja kasvuedellytysten tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> Yritysten kehittämispalvelu Sijoittumispalvelut Markkinointi 	<ul style="list-style-type: none"> Tornioon myönnetty yritysten kehittämistuki Hankemäärä, kpl Neuvotut yritykset Toteutuneet investoinnit 	Team Botnia Oy Tornion kaupunki
3. Työpaikkojen määrä kasvaa	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivinen elinkeinopolitiikka ja asiakaslähtöiset työllisyys- ja elinkeinopalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikkalukumäärä Työllisyysaste 	Tornion kaupunki Team Botnia Oy Tornion työvoimalasäätiö
4. Yritysten osaamistarpeisiin reagoiminen	<ul style="list-style-type: none"> Osaamistarvekartoitukset Yrityksiä palvelevat koulutusalat ja -ohjelmat Koulutuksen ja elinkeinoelämän välinen vuoropuhelu 	<ul style="list-style-type: none"> Toteutuneet osaamistarvekartoitukset Kartoitusten mukaisen koulutuksen tarjonta ja sen käyttöaste Vuoropuhelua tukevat foorumit, tilaisuudet 	Koulutuskunta-yhtymä Lappia Lapin korkeakoulukonserni Peräpohjolan Opisto Tornion kaupunki Team Botnia Oy
5. Rajasijainnin hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö sijoittumispalveluissa Haaparannan kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> Yhdessä laaditut ydinviestit, markkinointimateriaalit ja yrityspalvelut 	Team Botnia Oy Haaparannan kaupunki
6. Kansainvälistymisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Kansainvälistymispalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Yritystapahtumat ja neuvotut yritykset, kpl 	Team Botnia Oy Pohjoiskalotin Rajaneuvonta

4.2 MATKAILUVETOVOIMA

Tornioon on tehty viime vuosina useita matkailua palvelevia investointeja sekä parannettu olemassa olevaa matkailuinfraa. Tulevaisuudessa Tornion matkailullinen potentiaali tulee saada vielä laajemmin hyödynnettyä. Matkailuvetovoiman vahvistamisessa yrityksillä ja kaupungilla tulee olla samaan suuntaan tähtäviä toimenpiteitä. Tämä edellyttää Tornion matkailun kehitystoimintaa ohjaavaa, yrittäjä- ja liiketoimintalähtöistä matkailun kehittämissuunnitelman laatimista, joka suuntaa kehittämistyötä, maankäytön suunnittelua ja investointeja. Tornion Matkailun Masterplan tulee olemaan seuraavina vuosina tärkeä kaupungin matkailun kehittämistoimintaa ohjaa toimintasuunnitelma.

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	TOTEUTUS
<p>1. Matkailutoimialan liikevaihto, työllistyvyys ja yritysmäärä kasvaa</p> <p>Tornioon saadaan matkailua tukevia investointeja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Yritysten investointisuunnitelmien tukeminen Matkailun masterplan ja sitä toteuttavat kehittämistoimenpiteet Markkinointi- ja myyntitoimenpiteiden tukeminen Tapahtumatuotanto, ohjelmapalvelut, matkailumarkkinointi 	<ul style="list-style-type: none"> Toimialan liikevaihto, työpaikat, yritykset Yöpymiset, lkm Viipymän pituus Tapahtumat, lkm Ohjelmapaketin tilausmäärät, lkm 	<p>Yritykset</p> <p>Investorit</p> <p>Tornion kaupunki</p> <p>Team Botnia Oy</p> <p>Meri-Lapin Matkailu Oy</p>
<p>2. Tapahtumatuotannon ja kaupunkikulttuurin vahvistuminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tapahtumatuotanto yhdessä sidosryhmien kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> Tapahtumien lkm Kävijämäärät 	<p>Tornion kaupunki</p> <p>Haaparannan kaupunki</p> <p>Team Botnia Oy</p>
<p>3. Tornion asema vahvistuu konferenssien ja liiketilaisuuksien kohteena</p>	<ul style="list-style-type: none"> Markkinointi- ja myyntitoimenpiteet Myyntiorganisaation selkeyttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Yritystapahtumat lkm Konferenssit ja seminaarit Liikematkustajien määrä ja viipymä 	<p>Yrittäjät</p> <p>Team Botnia Oy</p> <p>Tornion kaupunki</p> <p>Meri-Lapin Matkailu Oy</p>
<p>4. Tornion matkailutarjonta kehittyy ja monipuolistuu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kehityshankkeet ja yhteistoiminnan lisääminen, tuotepaketit 	<ul style="list-style-type: none"> Yrityskohtaiset kehittämis- ja investointihankkeet, lkm 	<p>Matkailuyrittäjät</p> <p>Matkailunkehittämis-organisaatiot</p> <p>Team Botnia Oy</p>

4.3 SAAVUTETTAVUUS

Saavutettavuus on painopistealue, jonka parantamisella tuetaan sekä elinvoimaisiin yrityksiin että matkailuetoimintaan liittyviä osatavoitteita. Logistiikan palveluiden korkea taso on liiketoiminnan ja sen kehityksen kannalta tärkeää. Logistiikan palveluiden kehittämällä saadaan luotua paremmat edellytykset liiketoiminnan kehittämiseksi sekä kansainvälistymiselle. Henkilöliikenteen kehittäminen raideliikenteessä parantaa saavutettavuutta niin työmatkaliikumisessa kuin matkailussakin. Digitaalinen saavutettavuus on kokonaisuus, jonka kehittäminen on tärkeää elinkeinoelämän lisäksi kuntalaisten arjen sujuvoittamisessa.

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	TOTEUTUS
1. Logistiikka-alan investoinnit, liikevaihto, työllistyvyys ja yritysmäärä kasvaa	<ul style="list-style-type: none"> Yrityskohtaisten kehittämishankkeiden tukeminen, sijoittumispalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Työpaikat kpl Yritykset kpl Investoinnit kpl 	Team Botnia Oy Tornio kaupunki Yritykset
2. Tornio on vahva logistiikan palvelualue ja yhdessä Haaparannan kanssa Pohjois-Skandinavian logistinen keskus	<ul style="list-style-type: none"> Raskaan liikenteen palvelukeskus Barents Truck Stop Markkinointi alueen tarjoamista mahdollisuuksista 	<ul style="list-style-type: none"> Logistiikkakeskuksen rakentuminen Perustetut yritykset, lkm Logistiikan alan palveluyritysten sijoittuminen alueelle Investoinnit Laadittu markkinointimateriaali 	Team Botnia Oy Tornion Kaupunki Haaparannan kaupunki
3. TEN-T ydinkäytäväverkon hyödyntäminen investoinneissa	<ul style="list-style-type: none"> Listaus saavutettavuutta parantavista liikennehankkeista Palvelujen ja infran kehittäminen Edunvalvonta 	<ul style="list-style-type: none"> Vaikuttavuuslaskelmat, tavaravirrat Henkilövirrat Infrahanke esitykset Kustannustehokas ja sujuva tavara- ja henkilöliikenne raiteilla rajan yli toteutuu Päätökset ja investoinnit valtiotasolla 	Tornion kaupunki Haaparannan kaupunki Team Botnia Oy
4. Digitaalinen saavutettavuus parane	<ul style="list-style-type: none"> Arctic Connect toimenpiteet Arction markkinointi data center sijoituspaikkana Datakaapeliverkon laajentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Investoinnit Digitaalisten palvelujen kehityshankkeet, lkm Arctio Data Center 	Tornion kaupunki Team Botnia Oy Verkko-operaattorit Meri-Lapin kehittämisskeskus

4.4 KAUPUNGIN YRITTÄJÄMYÖNTEISYYS

Kaupungin yrittäjämönteisyyden tulisi näkyä selvästi kaupungin eri toimissa kuten maanhankinnassa, kaavoituksessa, tonttipalveluissa, elinkeinopalveluissa, hankinnoissa, päätöksenteossa ja vuorovaikutuksena yrityksiä kanssa.

TAVOITE	TOIMENPIDE	MITTARIT	TOTEUTUS
1. Maankäyttöpolitiikka ottaa huomioon yritystarpeet	<ul style="list-style-type: none"> Infraratkaisujen tekeminen, toimintaedellytysten tukeminen Kaava- ja lupa-asioiden ripeä toteutus 	<ul style="list-style-type: none"> Luovutetut yritystontit, kpl Rakentamisen volyymi m³ (rakennusluvut) 	Tornion kaupunki
2. Kaupungin elinkeinoimago on yrittäjien keskuudessa hyvä	<ul style="list-style-type: none"> Tornion maine- ja mielikuvan vahvistaminen, maineenhallinta (brändityö) Vierailut, aamukahvit, kuulemistilaisuudet Torniossa huomioidaan yritysmönteinen päätöksenteko Innovatiiviset julkiset hankinnat Aktiivinen, realistinen ja positiivinen viestintä Vuoropuhelu julkisen ja yksityisen sektorin välillä Kaupungin toiminta on yrityspalveluissa nopeaa ja määrätietoista Laaditaan kaupungin päätösten ennakkovaikutusten malli, jossa 	<ul style="list-style-type: none"> Tilaisuudet Yrittäjien lausunnot Yrittäjämönteisyyttä indikoivat tutkimukset Nopea vasteaika yrittäjien yhteydenottoihin Palveluprosessin ripeä käynnistäminen Vuoropuhelu asiakkaan kanssa palveluprosessin aikana Asiakaspalaute 	Tornion kaupunki Team Botnia Oy Tornion Yrittäjät

	huomioidaan päätösten yritys-vaikutukset.		
3. Yritysten välisen yhteistyön edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumat • Vierailut • Yhteismarkkinointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumien ja vierailujen lkm 	Team Botnia Oy Tornion kaupunki Tornion Yrittäjät

5 ELINKEINO-OHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Tornion elinkeino-ohjelman 2019-2021 toteuttaminen perustuu toimijoiden ja ohjelmaa koordinoivan Team Botnia Oy:n vuorovaikutteiseen jatkuvaan prosessiin. Ohjelman toteuttaminen liitetään Team Botnia Oy:n ja Tornion kaupungin vuosittain solmimaan kehittämissopimukseen, jonka puitteissa kaupunki resursoi elinkeinojen kehittämistoimintaa. Ohjelman toteuttamisen resursseina hyödynnetään myös EU- sekä kansallista rahoitusta. Lisäksi yritysten sekä kehittämis-, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden taloudellisilla panostuksilla sekä kunkin organisaation omilla toimenpiteillä edesautetaan elinkeino-ohjelman toteutumista sekä tavoitteiden saavuttamista. Elinkeino-ohjelman kussakin painopisteessä on esitetty tiedossa olevia kärkitoimenpiteitä erityisesti ohjelmakauden ensimmäisille vuosille. Näille on määritelty vastuutahot, joiden tehtävänä on koota toteutukseen mukaan tarvittavat muut toimijat. Kärkitoimenpiteitä täsmennetään, konkretisoidaan ja priorisoidaan Team Botnia Oy:n ja Tornion kaupungin elinkeinoryhmän johdolla laadittavalla erillisellä toimenpidesuunnitelmalla, jota päivitetään vuosittain yhtiön ja Tornion kaupungin välisessä kehittämissopimuksessa. Elinkeino-ohjelman seurantavastuu on Team Botnia Oy:llä, joka raportoi ohjelman toteutumisesta Team Botnia Oy:n hallitukselle, sekä Tornion kaupungille.